

Asia: Lausunto valtioneuvoston huoltovarmuusselonteosta.

Viite: VNS 8/2022 vp / lausuntopyyntö 11.10.2022

Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry kiittää mahdollisuudesta lausua.

Valtioneuvoston huoltovarmuusselonteko on järjestelmällisesti laadittu. Haluamme lausunnossamme kuitenkin nostaa esiin tiedon ja osaamisen huoltovarmuuden merkityksen.

Tiedon ja osaamisen huoltovarmuuden merkitys on suuri, mutta se ei näy huoltovarmuusselonteossa riittävästi. Näemme tässä rakenteellisen haasteen. Materiaalisen ja infrastruktuurin huoltovarmuuden oheen tulisi liittää henkisen kriisikestävyyden osa-alue. Tällöin koulutus, tutkimus ja kulttuuri olisivat mukana huoltovarmuuden pohdinnassa ja toimenpiteissä hallinnonalakohtaisten toimien lisäksi. Keskeistä tässä olisi luoda toimintamalleja, joilla 1) turvataan osaamisemme taso tuleville vuosille, 2) joilla varmistetaan kriittinen osaaminen kriisin aikana, ja 3) joilla huolehditaan siitä, että toiminta jatkuu kriisin aikana mahdollisimman sujuvana.

Tutkimustoiminnan ja koulutuksen merkitys varautumiselle ja huoltovarmuudelle on suuri. Kokonaisturvallisuuden ja erityisesti maanpuolustuksen sekä yhteiskunnan laajan resilienssin kannalta keskeisten osaamisalueiden tarvitseman tiedon ja osaamisen huoltovarmuus on varmistettava. Tähän liittyy sekä osaamisen että osaajien määrällinen ulottuvuus. Kysymys on paitsi olemassa olevasta osaamispääomasta, myös kyvykkyydestä luoda ketterästi kriisitilanteen edellyttämää uutta osaamista. Esimerkkeinä kyberturvallisuus, puolustusteollisuus, lääketiede sekä säteilyturvallisuus ja energiaratkaisut. Tutkimusinfrastruktuurien ja tietovarantojen huoltovarmuus on turvattava, mukaan lukien yliopistosairaalat. Ennakoimattomassa ajassa tutkimuksen on oltava myös laaja-alaista ja monipuolista. Emme voi ennustaa, millaista tietoa seuraavissa kriiseissä tarvitaan.

Yhteiskunnan henkisen kriisikestävyyden ja psykologisen turvallisuuden rakentamisessa sivistyksen rooli on suuri koko yhteiskunnalle. Tutkimus, koulutus, taide ja kulttuuri luovat osaamispääomaa. Niitä on sekä vahvistettava ennakoiden että kyettävä varmistamaan, että henkistä kriisikestävyyttä ylläpitävä toiminta, kuten koko koulutusketjun toiminta, sujuu poikkeusoloissa mahdollisimman vähin häiriöin.

Toivomme, että varautumisen ja huoltovarmuuden kokonaisuuteen nivotaan tiedon ja osaamisen huoltovarmuus nykyistä kiinteämmäksi osaksi. Huoltovarmuusorganisaatioon olisi tärkeää luoda tähän myös nykyistä tiiviimpi yhteistyörakenne.

Suomen yliopistojen rehtorineuvosto Unifi ry, Finlands universitetsrektorers råd Unifi rf

Jukka Kola
puheenjohtaja

Tanja Risikko
toiminnanjohtaja